

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ CEP TELEFONU KULLANIMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Derya ALTAY¹
Mehmet Arif ÖZERBAŞ²

¹MEB’nda öğretmen olarak görev yapmaktadır, Milli Eğitim Bakanlığı, derya.uu3@gmail.com,

²Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, ozerbas@gazi.edu.tr

Özet

Araştırmanın amacı, ilkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanımının farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara iline bağlı bulunan ilkokullarda öğrenim görmekte olan öğrenciler, örneklemini ise Ankara ili, Çankaya ilçesine bağlı bulunan ilkokullardaki 3. ve 4. sınıf toplam 392 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Yılmaz (2017) tarafından geliştirilen Problemleri Cep Telefonu Kullanım Ölçeği (PCPTÖ) kullanılmıştır. PTCKÖ iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde kişisel ve demografik bilgiler bulunurken ikinci bölümde ise problemleri cep telefonu kullanımına yönelik maddeler bulunmaktadır. Ölçeğin ikinci bölümünde 22 madde bulunmaktadır ve bu maddeler 5’li likert tipinde hazırlanmıştır. Kullanılan veri toplama aracının üç alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar Bağımlılık, Aşırı Kullanım, Kontrol Edememe ve İhmaldir. Araştırmada veri toplama aracından elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Bu doğrultuda verilerin normal dağılıp dağılmadığını test etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin normal dağılmadığını saptanması üzerine öğrencilerin sınıf düzeyleri ve cinsiyetleri gibi değişkenler ile problemleri cep telefonu kullanım durumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Diğer değişkenlerin etkilerinin belirlenmesi amacıyla de Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; cep telefonuna sahip olan öğrencilerden %97,2’sinin sahip oldukları cep telefonları ile internete bağlandığı, öğrencilerin %18,1’inin internet paketi olduğu, öğrencilerden %56,2’unun ise 9-10 yaşlarında ilk cep telefonlarına sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca cinsiyet bağlamında yapılan analizler doğrultusunda anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla problemleri cep telefonu kullanım davranışı sergilediği görülmüştür. Araştırmada ilgi çekici sonuçlardan biri de veli eğitim düzeyinin artmasıyla öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanım davranış düzeyinin de artıyor olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Öğrenciler, Problemleri Cep Telefonu Kullanımı.

INVESTIGATION OF THE USE OF PROBLEMED MOBILE PHONE IN THE FIRST SCHOOL STUDENTS FROM DIFFERENT VARIABLES

Abstract

The aim of this study is to investigate the problematic cell phone usage of primary school students in terms of different variables. In the research, relational screening model, which is a type of screening model, was used. The population of the study consisted of 392 students in the primary and secondary schools in Ankara, Çankaya. Problematic Cell Phone Use Scale (PCPTÖ) developed by Yılmaz (2017) was used as data collection tool. The PTCKO consists of two parts. The first section contains personal and demographic information, while the second section contains articles for problematic mobile phone use. In the second part of the scale, there are 22 items and these items are prepared in 5-point Likert type. The data collection tool used has three sub-dimensions. These are Addiction, Overuse, Unable to Control and Neglect. SPSS packet program was used in the analysis of the data obtained from the data collection tool. In this respect, Kolmogorov-Smirnov test was used to test whether the data were distributed normally. Mann-Whitney U test was used to determine whether there is a significant difference between the variables such as class levels and gender of the students and the problematic mobile phone usage situations. Kruskal Wallis H-Test was used to determine the effects of other variables. As a result of the analysis; It was seen that 97.2% of the students with mobile phones were connected to the internet with their mobile phones, 18.1% of the students had internet package and 56.2% of the students had the first mobile phones between the ages of 9-10. In addition, although there was no significant difference in terms of gender analysis, it was observed that female students exhibited more problematic cell phone use behavior than male students. One of the interesting results of the study is that students' problematic cell phone usage behavior level increases with the increase of parents' education level.

Key Words: Primary School, Students, Problematic Cell Phone Use.

* Bu çalışma Prof. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ danışmanlığında Derya ALTAY’ın Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Hazırladığı İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanımlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Günümüzde cep telefonları artık her bireyde bulunmakta ve cep telefonu sahibi olma yaşı ilkököl düzeylerine kadar inmektedir. Cep telefonlarını akıllı yapan şey kullanım alanının genişlemesi ve kapasitelerinin artmasıdır. Öyle ki cep telefonları internet ağlarının yaygınlaşması ile birlikte internete de bağlanabilir hale gelmiş ve bu durum beraberinde cep telefonlarına entegre edilen bir çok özelliğin geliştirilmesine zemin hazırlamıştır. Cep telefonları ağlara bağlanabilir hale gelince haliyle normal telefonlardan farklılıkları ortaya çıkmış ve farklı uygulamaları çalıştırabilmesi için işletim sistemlerine ihtiyaç duymuşlardır. İhtiyaç duyulan işletim sistemlerinin de (En çok android ve IOS) eklenmesi ile cep telefonları artık birer “akıllı telefon” olmuşlardır (Tekin, 2012). Her birimizin sahip olduğu cep telefonları ile artık insanlar günlerinin büyük bir bölümünü cep telefonlarına indirdikleri uygulamalar ile geçirmektedirler. Bu uygulamalar kimi zaman insanların işlerini kolaylaştırabilmek için oluşturulmuş olsalar dahi bazı uygulamalar da insanların oyun oynaması, sosyalleşmesi, videolar izlemesi, yani genel olarak eğlenceli vakit geçirebilmesi için tasarlanmıştır. İnsanlar cep telefonları ile günlük yaşamlarında örneğin fatura ödemek gibi uzun sürecek ve vakit kaybı olarak adlandırılacak işleri kolayca yapabilmektedir. Herhangi bir bilgisayara ihtiyaç duyulan bir iş, akıllı telefonlar ile de yapılabilen ve bu gelişme insanların hayatlarında büyük değişiklikler yaratmaktadır. Bilgisayarların ve akıllı telefonların kabiliyetleri, hafızaları günden güne artmakta ve firmalar daha iyilerini üretebilmek için kıyasıya rekabet etmektedirler (Eğitim Dili, 2018). Akıllı telefonların 19. Yüzyılın sonlarında keşfedilmesiyle birlikte hayatımıza girmeye başlamıştır. İlk mobil taşınabilir telefon Motorola firması tarafından piyasaya sürülmüştür. Piyasaya sürüldüğü yıllardan itibaren büyük bir talep gören cep telefonları daha sonra Avrupa Standardı olarak “gsm” (global system for mobile communications) kısaltması kullanılarak hayatımızın her alanında kendini göstermeye başlamıştır (Ünal, 2015).

Akıllı telefonların kullanımı ile bireylerde bazı farklılaşmalar oluşmaktadır. Bireylerdeki bu farklılaşmaları ele alan farklı çalışmalara da rastlanmaktadır. Bireylerin akıllı telefonlar sayesinde sosyal anlamda yalnızlaşma hissini azaldığı, bireylerin sanal ortamlardan tanışma, konuşma, yorumlarını ve düşüncelerini belirtme gibi bazı durumları daha rahat bir şekilde gösterebildiği görülmüştür. Aynı zamanda bireyler bilmedikleri yerlere gitmek ve tehlikeli durumlarla karşılaşmak bağlamında akıllı telefonlar sayesinde kendilerini güvende hissedebilmekte ve bu tip durumlarla karşılaştıklarında daha rahat davranabilmektedirler. Yine güven bağlamında akıllı telefon sahibi olma konusu ebeveynlerde çocuklarına yönelik sorumluluk duygusunu ve gündelik yaşamın problemlerini gidermede olumlu yönde bir katkı sağlamaktadır (Griffiths ve Dancaster, 1995; Finn, 1997; Akt; Tekin, Güneş ve Çolak; 2012). Eğitim öğretim bağlamında ise cep telefonlarını problemlerini denilebilecek şekilde kullanan bireyler için, akademik olarak problemlerini davranışlar gösterdikleri söylenebilmektedir. Problemlerini bir şekilde cep telefonu kullanan öğrencilerin akademik yaşantılarının olumsuz etkilendiğine dair günümüzde birçok araştırmaya ulaşılabilmektedir (Altınkurt, 2008, Türen, Erdem, Kalkın ve Deniz, 2016; Lepp, Barkley ve Karpinski, 2015; Sarier, 2016). Problemlerini bir şekilde cep telefonu kullanan öğrencilerin akademik ve sosyal yaşantılarında;

- Akademik erteleme,
 - Dikkat dağınıklığı,
 - Sosyal kaygı düzeyinde artış,
 - Okula ve çevreye karşı yabancılaşma,
 - Konsantrasyon eksikliği ve dikkat dağınıklığı,
 - Hedef yöneliminde sapma ve motivasyon eksikliği,
- Düzensiz uyku saatleri ve kalitesiz uykular, gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerde bu sorunların ortaya çıkması sebebiyle de bireylerin akademik başarı algısı düzeylerinde düşüş görülmekte, öğrenciler öğrenilmiş çaresizlik duygusu yaşamaktadırlar (Ay, 2013; Bal, 2013; Engin, Özen ve Bayoğlu, 2009; Ertem, 2006; Çetin, Pamuk ve Donmuş, 2015). Öğrencilerin akıllı telefonları yanlarında olsun ya da olmasın, zihinlerinin akıllı telefonlarında ya da sadece akıllı telefonlarıyla oynayabilecekleri oyunlarda veya uygulamalarda olmasına akıllı telefon bağımlılığı adı verilmektedir (Şata, Çelik, Ertürk ve Taş, 2016). Akıllı telefonların internete bağlanabiliyor olmaları ve sistemlerinin bir bilgisayar gibi çalışabiliyor olmaları sayesinde akıllı telefon kullanımının da internet kullanımı gibi bağımlılığa yol açabileceği görüşü bazı araştırmalar tarafından kanıtlanmıştır (Kim, Lee, Lee, Nam ve Chung, 2014). Bireyler akıllı telefonlarına yükledikleri sosyal medya uygulamaları ya da oyunlar gibi uygulamalar ile çok fazla vakit geçirmekte ve bazen tüm günlerini buna ayırmaktadır. Bu durumda da tıpkı

bir madde bağımlılığı gibi bazı belirtiler oluşmakta ve bu belirtiler kimi zaman fiziksel kimi zaman da davranışsal olarak bireyin hayatında olumsuz etkilere yol açabilmektedir (Comings, 1995; Akt; Şata, Çelik, Ertürk ve Taş, 2016).

Günümüzde elbette ki cep telefonları ve akıllı telefonları yasaklamak, kullanımını engellemek gibi uygulamaları yapmak oldukça güç olmakla beraber işe yaramayan sonuçlar doğurabilmektedir. Çünkü öğrenciler sınıf ortamından uzaklaştıklarında akıllı telefonlarına bir şekilde ulaşabilmekte ve yine akıllı telefonlarında bulunan uygulamalarıyla vakit geçirebilmektedirler. Akıllı telefonların kullanımının eğitim bağlamında incelenmesi genel olarak olumsuz yönde algılanmaktadır. Bu doğru bir tespit olmasına rağmen akıllı telefonların eğitimde kullanılmasının olumlu örnekleri de yok değildir. Özellikle akıllı telefonlar ile ulaşma imkanımızın daha da artmış olduğu sosyal medya uygulamaları üzerinden alternatif bir öğrenme-öğretme ortamı tasarlama fikri yaygın hale gelmeye başlamış ve bu durumun hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından kullanışlı bir hal yarattığı söylenebilmektedir. Öğrenciler geleneksel sınıf ortamı dışında öğrenme-öğretme süreçlerine katılabilmekte, ayrıca uygulama üzerinden farklı yöntemler de kullanılabilir. Bu durum öğrencilerin sosyalleşmesine de katkı sağladığı gibi yine öğrencilerin bireysel olarak çalışmalarına da katkı sağlamaktadır.

Akıllı telefonların eğitim alanında da kullanılabilir olmasıyla elbette ki öğrenciler sosyalleşebilir ancak bu sosyalleşme sanal bir sosyalleşme olabilmenin ötesine geçememektedir. Özellikle ergenlik döneminde bulunan öğrencilerde oldukça önemli bir ihtiyaç olan sosyalleşme kavramı akıllı telefonların sağladığı uygulamalar seviyesine indirildiğinde kötü sonuçlar doğurabilmektedir. Akıllı telefonların problemli kullanan öğrenciler okul içinde de telefonlarıyla ses ve görüntü kaydı, paylaşımı gibi davranışlar sergileyerek buradan da olumsuz bir durumla karşılaşmaktadırlar. Bu durumun sebebi olarak öğrencilerin yaptıkları paylaşımlar sonrasında okul yönetimi ve öğretmenler öğrencilerin telefonlarını almakta, telefon kullanımına yasak getirmeye çalışmakta ve bu durumun da öğrencileri yasak olan şeyi daha çok yapmaya sevk ettiği söylenebilir. Öğrencilerin problemli cep telefonu kullanımı sorunlarından biri de siber ahlaklık olarak tabir edilen durumdur. Öğrenciler cep telefonları ile gereksiz şekilde fazla vakit harcayabilmekte ve vakitlerinin büyük bir bölümünü herhangi bir amacı olmayan uygulamalarda harcayabilmektedirler. Bu durum bir akıllı telefon ile ve internet aracılığıyla yapıldığında siber ahlaklık olarak tanımlanmaktadır ve siber ahlaklık durumu tek başına yaşanmamakta, bu olumsuz durumlar daha sonrasında siber zorbalık kavramıyla da etkileşim içerisine girmektedir (Blanchard ve Henle, 2008; Erden, 2017). Siber zorbalık kavramı da bireylerin internet ve akıllı telefonlar üzerinden sanal ortamda birbirlerine karşı hakaretler savurması, küfretmesi, kötü sözler kullanması ve bunun sonucunda özellikle küçük yaşta bireylerin ruh halinin olumsuz etkilenmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmasını ifade etmektedir. Ayrıca siber zorbalık “bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir birey ya da grup tarafından diğerlerine zarar vermek için tasarlanan kasıtlı, tekrarlanan ve düşmanca davranış içeren zorbalık türü” olarak tanımlanabilmektedir (Belsey, 2006; Akt; Baker ve Kavşut, 2007).

Hedef kitlemiz olan öğrencilerin akıllı telefonlar karşısında savunmasız olduğu varsayılırsa onları akıllı telefon ve teknolojinin olumsuz durumlarından korumak ve en önemlisi akıllı telefonların ve teknolojinin nimetlerinden faydalanabilmeleri için eğitmek bizim öncelikli amaçlarımızdan olmalıdır. Bu kapsamda öğrencilere 5. ve 6. sınıflarda “Medya Okuryazarlığı” dersi zorunlu olarak ve 7. ve 8. sınıflarda “Bilgi Teknolojileri ve Yazılım” dersi ise seçmeli olarak verilmektedir. Ancak öğrenciler daha önce akıllı telefonlarla tanışmaktadırlar. Dolayısıyla, bu dersleri alacakları zamana kadar akıllı telefonların birçok zararına uğrayabilecekleri göz ardı edilmemelidir. Akıllı telefonların ve farklı uygulamaların kullanımının ilkökul çağındaki öğrencilere kadar düşmesi sebebiyle farklı problemler yaşanmaya başlanmış ve Milli Eğitim Bakanlığı 17 Mart 2017 tarihinde “Okullarda Sosyal Medya Kullanımı” genelgesini yayınlamıştır. Bu genelge ile MEB sosyal medya gibi internet mecralarında öğrencilerin okulları ile ilgili görüntü, ses ve video paylaşımlarını yapmalarının yasak olduğunu ve yapan öğrenciler hakkında işlem yapılacağını duyurmuştur. Ayrıca Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde de bir güncelleme yapılarak bilişim araçları kullanımına ilişkin madde cep telefonlarını da içine almıştır (Yılmaz, 2017). İlkokul ve okul öncesi kurumlarında ise yönetmelik gereği derslerde telefonu açık bırakmak yaptırım gerektiren davranışlar arasındadır. Bunların dışında herhangi bir önlem ya da program vb. uygulamalar oluşturulmamıştır. Bundan dolayı yapılan bu araştırmayla birlikte ilkökul öğrencileri arasında problemli cep telefonu kullanımının ne düzeyde olduğu, farklı değişkenler açısından incelenerek boyutlarının tespit edilmesi ve buradan hareketle ilkökullarda bu davranışa yönelik nasıl önlemler alınacağı, ne gibi hizmetler sunulacağı ve en önemlisi hangi etkinliklerle nasıl eğitimlerin verileceği açıklığa kavuşturulmalıdır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, ilkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanımlarını farklı değişkenler açısından incelemesidir. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. İlkokul öğrencilerinin cep telefonu kullanma durumları (sahip olma, kullanım yaşı ve kullanım süresi) nasıldır?
2. İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanım düzeyleri nasıldır?
3. İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanım düzeyleri;
 - a. Cinsiyete,
 - b. Sınıfa,
 - c. Kullanım süresine,
 - d. Velinin eğitim düzeyine,
 - e. Velinin cep telefonu kullanımı hakkındaki bilgi düzeyine, göre farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, ilkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanımlarını farklı değişkenler açısından incelemesini amaçladığından dolayı, çalışma tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. İlişkisel tarama modeli ise; iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan modellerdir (Karasar, 2014).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara'da ki ilkokullarda eğitimlerine 3. ve 4. sınıfa devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yönteminden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminin kullanılma amacı zamandan ve maliyetten tasarruf edilerek örnekleme kolay ulaşma fırsatı sunmasıdır (Büyükköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016, s.92). Buna bağlı olarak örnekleme oluşturulan ilçedeki okullar rastgele seçilerek okullarla temas kurulmuştur. Dolayısıyla, Ankara - Çankaya ilçesinde ki ilkokullarda 3. ve 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 392 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Örnekleme giren öğrencilerin 180'i kız, 212'si erkektir, yine sınıf değişkeni bağlamında araştırma örnekleme incelendiğinde; öğrencilerden 101'inin 3. Sınıf, 291'inin de 4. Sınıf öğrencisidir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama sürecinde kişisel bilgi formundan sonra Yılmaz(2017) tarafından geliştirilen *Problemleri Cep Telefonu Kullanımı Ölçeği (PCTKÖ)* kullanılmıştır. PCTKÖ öğrencilerin cep telefonu kullanma davranışlarını incelemek amacıyla 5'li likert şeklinde hazırlanan ve 22 maddeden oluşan bir ölçektir. Problemleri cep telefonu kullanımı ölçeği 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; Bağımlılık, Aşırı Kullanım ve İhlal, Kontrol Edememe ve İhlal'dir. Ölçeğin güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha) 0,91 olarak, alt boyutlarının güvenilirlik değerleri ise 0,87; 0,86; 0,82 olarak hesaplanmıştır. Ölçekteki maddelerin güvenilirliklerinin yüksek ve aynı davranışı ölçmeye yönelik oldukları söylenebilmektedir. Modelin uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde Ki-Kare/serbestlik derecesi değerinin 1.95 (mükemmel uyum) olduğu görülmektedir. Hesaplanan RMSEA değerinin .07, SRMR değerinin .06 ve NFI değerinin 0.94 olduğu (iyi uyum) görülmektedir. Değerler incelendiğinde, modelin iyi uyum indekslerine sahip olduğu ve uygunluğunun kabul edilir düzeyde olduğu görülmektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilerin girişi bittikten sonra araştırma kapsamında yapılacak analizlerde spss programı vasıtasıyla öncelikle Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak araştırma örnekleminin ölçekte aldıkları puanların normal dağılıp dağılmadığı saptanmıştır. Daha sonrasında ölçeğin araştırma çerçevesindeki iç tutarlılık ve güvenilirlik katsayılarının hesaplanmasında faktör analizleri yapılarak cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan normalite testi sonucunda çalışmada elde edilen verilerin normal dağılmadığı görülmüştür. Bu nedenden dolayı, Öğrencilerin testten elde ettikleri puanların farklı değişkenler ile olan ilişkilerinin hesaplanmasında; Öğrencilerin cep telefonu kullanım durumları ve problemleri cep telefonu kullanma düzeyleri betimsel

istatistikler ile incelenmiştir. Öğrencilerin Problemlı Cep Telefonu Kullanım Ölçeği'nden elde edilen puanların; *Cinsiyete* göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ilgili değişkenin sürekli olması, iki alt gruptan oluşması ve normal dağılmaması nedeniyle Mann Whitney U-testi kullanılmıştır.

Sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ilgili değişkenin sürekli olması, dört alt gruptan oluşması ve normal dağılmaması nedeniyle Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Gözlenen anlamlı farkın, hangi gruplar arasında anlamlı olduğunu bulmak için grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U-testi ile post-hoc karşılaştırmalar yapılmıştır.

3. BULGULAR

İlkokul öğrencilerinin problemlı cep telefonu kullanımlarını farklı değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada bulgular araştırma problemlerinin sırası göz önüne alınarak incelenmiştir. Problemlı Cep Telefonu Kullanımı Ölçeği (PCTKÖ) kullanılarak elde edilen bulgular araştırmanın amaçları doğrultusunda düzenlendikten sonra tablolar halinde sunulmuştur.

1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular;

İlkokul öğrencilerinin cep telefonu kullanma durumları (sahip olma, kullanım yaşı ve süresi) nasıldır?

Öğrencilerin cep telefonuna sahip olma durumları boyutunda öğrencilerin %98'lik kısmının cep telefonuna sahip olduğu, sadece %2'sinin cep telefonuna sahip olmadığı görülmüştür. İlkokul öğrencilerin ilk kez cep telefonu sahibi olma yaşları, kullanım süresi ve kullanım türü ilişkin bulgular tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin İlk Kez Cep Telefonuna Sahip Olma Yaşları, Kullanım Süresi ve Kullanım Türü

Cep Telefonuna Sahip Olma Yaşı	N	%
7'den Küçük	28	7,1
7 Yaş	34	8,7
8 Yaş	82	20,9
9 Yaş	141	36,0
10 Yaş	107	27,3
Kullanım Süresi		
Günde Bir Saatten Az	162	41,3
Günde İki Saat	87	22,2
Günde 2-4 Saat Arası	55	14,0
Günde 4 Saatten Fazla	26	6,6
Haftada 1 Saatten Az	23	5,9
Haftada 1-2 Saat Arası	39	9,9
Kullanım Türü		
Telefonla Görüşme	324	82,7
Oyun Oynama	246	62,8
Mesajlaşma	233	59,4
Alarm	155	39,5
Müzik Dinleme	265	67,6
Harita Kullanma	94	24,0
Fotoğraf Video Çekme	283	72,2
Sosyal medya Takibi	121	30,9
Uygulama Yükleme	180	45,9
Bilgiye Ulaşma	248	63,3
Belge Oluşturma Açma	36	9,2

Tablo 1 incelendiğinde ilkokul öğrencilerinin çoğunluğunun 9-10 yaşlarında cep telefonuna sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin bu yaşlarda cep telefonuna sahip olmaları, onların cep telefonu ve özellikle akıllı telefonlar bağlamındaki riskler konusunda yetişkinlere oranla daha savunmasız oldukları varsayılırsa oldukça önemlidir. Yine tablodaki ilginç bir bulgu da öğrencilerin % 15,8' yedi ve yedi yaşından küçük olmalarına rağmen cep telefonuna sahip olduklarını belirtmeleridir. Öğrencilerin cep telefonu kullanım sürelerine ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin yarısına yakınının günde bir saatten az cep telefonu kullandığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin her gün cep telefonu kullandığı ve ileride bu süreyi daha da arttıracak şekilde yorumlanabilir. İlkokul öğrencilerin %41'inin günde bir saatten az cep telefonu

kullandığı görülmektedir. Öğrencilerin günde 2 saat ve daha fazla süre cep telefonu kullanması, henüz çok küçük yaşta olan bu öğrencilerin ileride cep telefonu bağımlısı bireyler olabilme olasılığını arttırmaktadır. Öğrencilerin cep telefonu kullanım türlerine ilişkin bulgulara bakıldığında öğrencilerin %63'lük bir kısmının cep telefonunu bilgiye ulaşma aracı olarak kullandığını görmek mümkündür. Bu kapsamda öğrencilerin teknolojiyi bilgi edinme yollarından biri olarak gördüğü ve bunun da öğrencilerin hem akademik başarısına hem de teknolojiyi kullanma yeteneklerine olumlu bir şekilde katkıda bulunduğu söylenebilmektedir. Tablo 1'deki bir başka ilginç detay da öğrencilerin %59'unun mesajlaşma amacıyla, %45'inin de uygulama yükleme amacıyla cep telefonlarını kullanmasıdır. Mesajlaşma amacıyla cep telefonlarının kullanılması öğrencilerin teknoloji ile iç içe yaşamasından dolayı kaynaklanan bir durumdur. Öyle ki yetişkinler bile yaşamlarının bazı anlarında mesajlaşmakta ve bir takım görüşmelerini mesajlaşma uygulamaları ile gerçekleştirmektedirler. Öte yandan ilkökul düzeyindeki öğrencilerin %45'inin cep telefonlarını uygulama yüklemek amacıyla kullanması da ilginçtir. Öğrencilerin cep telefonlarına uygulama yüklemeye vakit ayırarak teknolojiyi özümsemeleri ve farklı uygulamalar vasıtasıyla teknolojinin ne kadar geniş yelpazelerde yaşamlarımızın içinde olduğunu görmeleri, teknolojinin ve akıllı telefonların neler yapabilecekleri hakkında onlara en somut bilgileri verebilmektedir. İlkokul öğrencilerinin telefon kullanım amacı olarak en çok "telefonla görüşme" faktörü ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu da fotoğraf ve video çekmek için, müzik dinlemek için, oyun oynamak için cep telefonlarını kullanmaktadır. Bu durumun temel eğitim seviyesindeki öğrenciler açısından siber aylaklık bağlamında risk altında oldukları söylenebilir.

2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular;

İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonlarında internet kullanım düzeyi ve türleri nasıldır?

İlkokul öğrencilerin tamamına yakınının % 96.7 cep telefonlarında internet kullandıkları görülmektedir. Cep telefonlarında internet kullanmadığını belirten sadece % 3.3 oranında öğrenci bulunmaktadır. Bu durumda öğrencilerin tamamına yakınının cep telefonlarından internete bağlandığı göz önünde bulundurulursa bu öğrencilerin herhangi bir eğitim alıp almadığı, internetin kullanımı konusunda ne tür bilgilere sahip oldukları, ebeveynlerinin öğrencilerin internet kullanımlarını ne ölçülerde ve ne sıklıkta incelediği merak konusu olmaktadır. Öğrencilerin bu kadar küçük yaşlardan itibaren cep telefonu ve internet ortamı ile yakından alakadar olması onların teknolojinin ve internetin getirdiği olumsuz durumlardan da etkileneceği anlamına gelmektedir. Araştırma kapsamında öğrencilerin cep telefonlarında hangi internet türlerini kullandıklarına dair veriler tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Cep Telefonlarında Kullandıkları İnternet Türleri

İnternet Şekli	N	%
İnternet Paketi	71	18,1
Evde ya da Tamdık yerlerde Wifi	165	42,1
İnternet Paketi ve Wifi	63	16,1
Hotspot(Paylaşım) ve Wifi	53	13,5
Hepsini Kullanıyorum	40	10,2
Toplam	392	100,0

Öğrencilerin cep telefonlarından hangi yollarla internete erişim sağladıkları incelendiğinde en çok evde ya da tanıdık yerlerde wifi yoluyla erişimlerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Yine buna rağmen cep telefonlarından kendi mobil hatları üzerine tanımlı olan internet paketlerini kullanan öğrencilerin sayısı da az değildir. Bu öğrencilerin cep telefonlarında kendilerine ait internet paketleri olması, öğrencilerin gidebildikleri her yerde internete erişim sağlayabilecekleri anlamına gelmekte ve öğrencilerin internette gezindikleri sırada onlara yeteri kadar koruma sağlayamamak anlamına gelmektedir.

2.2. İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanma düzeyleri

Araştırma kapsamında ilkökul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanma düzeyleri PCTKÖ aracılığıyla belirlenmiştir. Düzeyler, aritmetik ortalama ve standart sapmaları ile birlikte hesaplanıp, yorumlanmıştır.

Tablo 3. İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanma düzeyleri

Alt Boyutlar	N	Min.-Max.	\bar{X}	ss
Bağımlılık	392	9-95	31,90	8.159
Aşırı Kullanma ve İhmal	392	14-45	35,42	7.200
Kontrol Edememe ve İhlal	392	4-70	17,80	4.322
Toplam Puan (Tüm Ölçek)	392	38-154	85,14	14.731

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanımı ölçeğinden ve bu ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanlar görülmektedir. Buna göre öğrenciler ölçekten en çok 154 puan almışlardır. Burada en önemli hususlardan biri de öğrencilerin ölçeğin alt boyutlarından en çok puanı aşırı kullanma ve ihmal alt boyutu ile bağımlılık alt boyutundan almışlardır. Bu bulgu öğrencilerin şuan bile cep telefonlarını aşırı kullandıkları, bu şekilde devam ederlerse de ileride cep telefonu bağımlılığı gibi olumsuz durumlarla karşılaşabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

3.1. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanım düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi başlığı altında ele alınan ilk değişken öğrencilerin sınıf düzeyleridir. Bu kapsamda örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin %74.2'ni 4. Sınıf % 28.8'i ise 3. Sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanma düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı kapsamında yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlar ile Sınıf Düzeylerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Bağımlılık	3	101	186.01	18879.00	13636.50	.280
	4	292	199.82	58149.00		
Aşırı Kullanım ve İhmal	3	101	517.11	171680.00	13700.50	.310
	4	292	496.04	333835.00		
Kontrol Edememe ve İhlal	3	101	484.75	160938.50	13978.00	.430
	4	292	512.00	344576.50		
PCTKÖ Toplam Puan	3	101	496.21	164742.00	13728.00	.324
	4	292	506.35	340773.00		

Tablo 4'te bakıldığında öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanımı ölçeğinden aldıkları puanlar ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacı ile yapılan analizlerin sonuçları görülmektedir. Buna göre öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Buna rağmen ölçeğin alt boyutlarıyla ilişkin bulgular incelendiğinde bağımlılık alt boyutunda 4. Sınıfların daha fazla puan aldıkları görülmektedir. Bu da 4. Sınıf öğrencilerin bağımlılık düzeyine varan kullanımlar gerçekleştirdiği şeklinde yorumlanabilmektedir. Yine tablo yorumlanmaya devam edilirse aşırı kullanım ve ihmal alt boyutunda 3. Sınıf öğrencilerinin bu alt boyuttan 4. Sınıf öğrencilerinden daha fazla puan aldıkları görülmektedir. Bu da 3. Sınıf öğrencilerinin cep telefonlarını 4. Sınıflardan daha fazla kullandıkları anlamına gelmektedir.

3.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

İlkokul öğrencilerinin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlar ile Cinsiyet Değişkeninin Karşılaştırılması Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlar ile Cinsiyet Değişkeninin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Bağımlılık	Kız	180	203.90	36702.00	17748.00	.233
	Erkek	212	190.22	40326.00		
Aşırı Kullanım ve İhmal	Kız	180	208.26	37487.50	16962.50	.058
	Erkek	212	186.51	39540.50		
Kontrol Edememe ve İhlal	Kız	180	200.73	36131.50	18318.50	.462
	Erkek	212	192.91	40896.50		
PCTKÖ Toplam Puan	Kız	180	206.11	37100.50	17349.50	.122
	Erkek	212	188.34	39927.50		

Tablo 5'e bakıldığında öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre öğrencilerin aldıkları puanlar cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

3.3. İlk Kez Cep Telefonu Sahip Olma Yaşı ve Kullanım Süreleri Değişkenine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cep telefonu kullanım durumlarını etkileyen önemli faktörlerden biri de ilk kez cep telefonuna kaç yaşında sahip olduklarıdır. Bu önemli faktörün öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanım düzeylerini ne derecede etkilediğini öğrenmek amacıyla Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin İlk Kez Cep Telefonu Sahibi Olma Yaşlarının PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	İlk Kez Cep Telefonu Sahip Olma Yaşı	N	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Bağımlılık	7den küçük	28	215,45	4	5,57	.233	Yok
	7yaş	34	177,24				
	8yaş	82	177,83				
	9yaş	141	197,89				
	10yaş	107	210,14				
Aşırı Kullanım Ve İhmal	7den küçük	28	202,32	4	5,37	.251	Yok
	7yaş	34	179,59				
	8yaş	82	190,28				
	9yaş	141	187,67				
	10yaş	107	216,75				
Kontrol Edememe Ve İhlal	7den küçük	28	217,68	4	3,54	.470	Yok
	7yaş	34	198,84				
	8yaş	82	179,75				

	9yaş	141	197,25				
	10yaş	107	202,07				
PCTKÖ Toplam Puan	7den küçük	28	217,88	4	6,88	.142	Yok
	7yaş	34	173,34				
	8yaş	82	181,83				
	9yaş	141	192,25				
	10yaş	107	215,11				

Tablo 6 incelendiğinde ilkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanım düzeyleri ile ilk kez cep telefonu sahibi olma yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p=0.05$). Buna rağmen ölçekten alınan toplam puan bazında incelemeler yapıldığında yedi yaşında ve yedi yaşından daha küçükken ilk kez cep telefonuna sahip olan bireylerin problemleri cep telefonu kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Yedi yaşından daha küçükken cep telefonuna sahip olan öğrenciler sadece aşırı kullanım ve ihmal alt boyutunda yerini 10 yaşında cep telefonu sahibi olan öğrencilere kattırılmışlar, geri kalan bağımlılık ve kontrol edememe ve ihlal alt boyutunda da en çok puanı almışlardır.

3.4. Velilerin Öğrenim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

İlkokul öğrencilerinin cep telefonu kullanımı konusunda elbette ki ebeveynlerinin davranışları etkili olmaktadır. Ebeveyn davranışlarının bu konuda olumlu ya da olumsuz olabilmesi durumunu etkileyen faktörlerden biri de ebeveynlerin yani öğrenci velilerinin öğrenim düzeyleridir. Araştırma kapsamında örneklem grubunu oluşturan ilkokul öğrencilerinin veli öğrenim düzeylerine ait betimsel istatistikler tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. İlkokul Öğrencilerinin Veli Öğrenim Düzeyleri

Öğrenim Durumu	N	%
Okula Gitmemiş	5	1,3
İlkokul	18	4,6
Ortaokul	10	2,6
Lise	56	14,3
Üniversite	244	62,2
Lisansüstü	59	15,1
Toplam	392	100,0

Tablo 7 incelendiğinde öğrenci velilerinin büyük bir çoğunluğunun üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğrenci velilerinin 59’u lisansüstü öğrenim mezunu, 56’sı da lise mezunudur. Öğrenci velilerinden 5 tanesi okula gitmemiş olarak görülürken, toplamda 28 öğrenci velisi de ilkokul ve ortaokul mezunu olarak görülmektedir. Veli öğrenim düzeylerinin, öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar üzerindeki etkilerini görmek amacıyla elde edilen veriler ile Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Test sonuçları tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğrenci Velilerinin Öğrenim Düzeylerinin Öğrencilerin PCTKÖ’nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Veli Öğrenim Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	P	Anlamlı Fark
Bağımlılık	Okula Gitmemiş	5	120,80	5	4,58	.469	Yok
	İlkokul	18	202,14				

	Ortaokul	10	144,55				
	Lise	56	195,57				
	Üniversite	244	199,51				
	Lisansüstü	59	198,42				
Aşırı Kullanım Ve İhmal	Okula Gitmemiş	5	183,50	5	7,65	.177	Yok
	İlkokul	18	165,61				
	Ortaokul	10	144,30				
	Lise	56	174,04				
	Üniversite	244	202,35				
	Lisansüstü	59	212,99				
	Kontrol Edememe Ve İhlal	Okula Gitmemiş	5	114,00	5	8,53	.129
İlkokul		18	163,17				
Ortaokul		10	196,10				
Lise		56	176,90				
Üniversite		244	205,22				
Lisansüstü		59	196,29				
PCTKÖ Toplam Puan		Okula Gitmemiş	5	143,20	5	7,23	.264
	İlkokul	18	175,44				
	Ortaokul	10	135,75				
	Lise	56	179,38				
	Üniversite	244	202,83				
	Lisansüstü	59	207,82				

Tablo 8 incelendiğinde öğrenci velilerinin öğrenim düzeylerinin, öğrencilerin problemlili cep telefonu kullanım düzeylerine etkilerini ortaya koymak amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları görülmektedir. Sonuçlara göre velilerin öğrenim düzeyleri ile öğrencilerin problemlili cep telefonu kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3.5. Velilerin Cep Telefonuna İlişkin Bilgi Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ilkököl öğrencilerinin velilerinin cep telefonları konusundaki bilgi düzeylerinin öğrencilerin bilgi düzeyleri ile karşılaştırıldığı bulgular Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrenci Velilerinin Cep Telefonu Bilgi Düzeylerinin Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Cep Telefonu Bilgisi	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	P	Anlamlı Fark
Bağımlılık	Benden Daha Fazla	224	212,22	2	10,14	.006	Yok
	Benim kadar	99	173,71				
	Benden Daha Az	69	178,16				
Aşırı Kullanım Ve İhmal	Benden Daha Fazla	224	205,21	2	3,56	.169	Yok
	Benim kadar	99	189,82				
	Benden Daha Az	69	177,80				
Kontrol Edememe Ve İhlal	Benden Daha Fazla	224	200,31	2	1,48	.475	Yok
	Benim kadar	99	185,37				
	Benden Daha Az	69	200,10				
PCTKÖ Toplam Puan	Benden Daha Fazla	224	210,65	2	8,32	.016	Yok
	Benim kadar	99	180,62				
	Benden Daha Az	69	173,33				

Tablo 9 incelendiğinde öğrenci velilerinin cep telefonu kullanım bilgileri ile öğrencilerin cep telefonu kullanım bilgilerinin karşılaştırılarak öğrencilerin problemlili cep telefonu kullanımı düzeylerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığına ilişkin yapılan analiz sonuçları görülmektedir. Bu bağlamda yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda herhangi bir alt boyutta ya da ölçeğin tamamına ilişkin alınan sonuçlarda anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir ($p=0.005$). Buna rağmen bağımlılık alt boyutunda öğrenci velilerinin öğrencilerden daha fazla bilgiye sahip oldukları durumda öğrencilerin PCTKÖ'den daha fazla puan aldıkları görülmektedir. Bu bulgu öğrenci velilerinin cep telefonları hakkında öğrencilerden daha fazla bilgiye sahip oldukları durumda bile bağımlılık riskinin öğrenciler için devam ettiği şeklinde yorumlanabilmektedir.

3.6. Kullanım Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular

İlkököl öğrencilerinin problemlili cep telefonu kullanım düzeylerinin kullanım süresi değişkeni bağlamında incelenmesi için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçlarına göre kullanım süresi değişkenine bağlı olarak ölçekten alınan puanlarda anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Tablo 10. Öğrencilerin PCTKÖ'den Aldıkları Puanların Kullanım Süresi Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılması için Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Kullanım Süresi	N	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Bağımlılık	Günde Bir Saatten Az	162	217,15	5	50.79	.000	Günde 4 Saatten Fazla-Haftada Bir Saatten Az
	Günde İki Saat	87	232,56				
	Günde İki İle Dört Saat Arası	55	153,55				
	Günde 4 Saatten Fazla	26	271,88				
	Haftada Bir Saatten Az	23	150,37				
	Haftada Bir İki Saat	39	230,09				
Aşırı Kullanım Ve İhmal	Günde Bir Saatten Az	162	220,66	5	23.21	.000	Günde 4 Saatten Fazla-Haftada Bir Saatten Az
	Günde İki Saat	87	167,03				
	Günde İki İle Dört Saat Arası	55	258,03				
	Günde 4 Saatten Fazla	26	173,62				
	Haftada Bir Saatten Az	23	126,00				
	Haftada Bir İki Saat	39	213,99				
Kontrol Edememe Ve İhlal	Günde Bir Saatten Az	162	200,62	5	7.32	.198	Yok
	Günde İki Saat	87	189,79				
	Günde İki İle Dört Saat Arası	55	168,41				
	Günde 4 Saatten Fazla	26	200,12				
	Haftada Bir Saatten Az	23	221,07				
	Haftada Bir İki Saat	39	217,08				
PCTKÖ Toplam Puan	Günde Bir Saatten Az	162	146,24	5	43.50	.231	Yok
	Günde İki Saat	87	164,64				
	Günde İki İle Dört Saat Arası	55	186,63				
	Günde 4 Saatten Fazla	26	143,92				

Haftada Bir Saatten Az	23	149,00
Haftada Bir İki Saat	39	151,00

Anlamli farklılıkların daha detaylı incelenmesi açısından ikili kombinasyonlar şeklinde Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde anlamlı farklılık görülen Mann-Whitney U testi sonuçları yorumlanmıştır.

Tablo 11. Öğrencilerin PCTKÖ'den Aldıkları Puanların Günde 4 Saatten Fazla ve Haftada Bir Saatten Az Kullanım Süresi ile İlişkisi

Alt Boyutlar	Süre/günde	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Bağımlılık	Günde 4 Saatten Fazla	26	271.88	54392.00	53283.00	.000
	Haftada Bir Saatten Az	23	150.37	33457.00		
Aşırı Kullanım ve İhmal	Günde 4 Saatten Fazla	26	173.62	45834.50	52806.50	.000
	Haftada Bir Saatten Az	23	126.00	27868.50		
Kontrol Edememe ve İhlal	Günde 4 Saatten Fazla	26	200.12	38637.00	495409.00	.054
	Haftada Bir Saatten Az	23	221.07	41066.00		
PCTKÖ Toplam Puan	Günde 4 Saatten Fazla	26	143.92	28920.00	32892.00	.621
	Haftada Bir Saatten Az	23	149.00	30783.00		

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların, sadece bağımlılık ve aşırı kullanım ve ihmal alt boyutlarında anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($p=.00 < p=0.05$). Diğer alt boyut olan kontrol edememe ve ihlal alt boyutunda ve ölçeğin genelinden alınan puanlarda ise anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Buna göre günde 4 saatten fazla cep telefonu kullanan öğrencilerin bağımlılık alt boyutu doğrultusunda haftada bir saatten az cep telefonu kullanan öğrencilere göre, cep telefonu bağımlılığı çevresinde daha çok risk altındadır denebilmektedir.

SONUÇLAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların sonuçlarına yer verilmiştir. Bu sonuçlar diğer çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamında ilkököl öğrencilerinin problemleri bir şekilde cep telefonu kullanımı sorununa yönelik veriler toplanmış, analiz edilmiş, farklı değişkenlerin etkileri ortaya konmuştur. Araştırma genelinde Ankara ili Çankaya ilçesine bağlı resmi ve özel ilkökullarda veriler toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini 3. ve 4. sınıf toplam 392 ilkököl öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin %74'ü 4. Sınıf iken %26'sı da 3. Sınıf öğrencisidir. Örneklem grubunda bulunan öğrencilere cep telefonuna sahip olup olmadıkları sorusuna; öğrencilerin tamamına yakını herhangi bir cep telefonuna sahip olduklarını belirtmişlerdir. Elbette ki öğrencilerin cep telefonu kullanımları tek başına olumsuzluk durumlarının tamamına neden olmamaktadır. Bu yüzden araştırmacı tarafından sorulan "Cep telefonunuzdan internet kullanıyor musunuz?" sorusuna da öğrenciler tarafından verilen yanıtlar oldukça önemlidir. Bu soruya da öğrencilerin tamamına yakını "evet" cevabını vermişlerdir. Bu durum da ilkököl seviyesindeki öğrencilerin, yani yaş olarak ve gerek fiziksel gerekse zihinsel gelişim olarak yetişkinlere oranla daha az gelişmiş olan öğrencilerin olumsuz durumlar ile karşılaşma ve bunlardan etkilenme oranını daha da arttırmaktadır.

Araştırma kapsamında bulgulardan elde edilen bir başka sonuç ise öğrencilerin cep telefonuna sahip olma yaşları bulgusudur. Bu bulguya göre araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin büyük bir kısmı 9-10 yaş aralığında ilk cep telefonuna sahip oldukları görülmüştür. Daha önce lise öğrencileri ile gerçekleştirilen başka bir araştırmada ise öğrencilerin cep telefonlarına sahip olma yaşı olarak 12 bulunmuştur (Ergin, Uzun ve Bozkurt, 2014). Buradan hareketle ailelerin öğrencilerin 1. ve 2. Sınıfta öğrencilerin cep telefonu sahibi

olmasına pek sıcak bakmadıkları, ancak 3. ve 4. Sınıfa gelindiğinde çoğu ailenin çocuğuna bir cep telefonu edindiğini söylemek mümkün olmaktadır. Öğrencilerin erken yaşta cep telefonu sahibi olması onların cep telefonu kullanımı konusundaki risklerle de oldukça erken yaşta tanıştıkları söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin ilk kez cep telefonuna sahip olma yaşlarının ölçekten aldıkları puanlara etkileri araştırılmıştır. Genel anlamda yedi ve yediden küçük yaşta cep telefonuna sahip olan öğrencilerin ölçekten daha fazla puan aldıklarıdır. Bu durum da öğrencilerin cep telefonuna sahip oldukları yaş düzeyi düştükçe, cep telefonlarını problemlili şekilde kullanım düzeylerinin artmasını tetiklemektedir.

İlkokul öğrencilerin cep telefonlarından internete bağlanma türleri incelendiğinde daha çok wi-fi yoluyla ya da cep telefonlarından kullanılabilen mobil internet paketleri ile internete erişim sağladıkları görülmüştür. Öğrencilerin evde ya da başka yerlerde wi-fi kullanmasına ve bunu kendi cep telefonundan gerçekleştirmesine aileler tarafından izin verildiği söylenebilir. Bu durum öğrencilerin kısıtlama olsa dahi bunu dinlemeyip kendi istedikleri sonuç olan internete erişimi mutlaka sağlayacaklarını göstermektedir. Öte yandan öğrencilerin cep telefonlarına tanımlı mobil internet paketleri vasıtasıyla internete erişim sağladıkları görülmüştür. Buda öğrencilerin kendi cep telefonlarına internet paketi tanımlayamayacakları bilinen bir gerçektir. Burada cep telefonlarına internet paketleri ailelerin bilgisi dâhilinde tanımlanmaktadır. Öğrenci herhangi bir yol ile paketi cep telefonuna tanımlasa bile fatura ödemeleri aileler tarafından yapılacağından, ailelerin bu durumu bilmesi neredeyse olanaksız gözükmektedir. Çetinkaya Bozkurt ve Minaz (2017); Deniz (2014); Deniz, Yıldırım ve Çobanyıldız (2014) tarafından yapılan çalışmalarda ise öğrencilerin cep telefonu kullanım türlerinin başında sosyal medya kullanımı/mesajlaşma olduğu bulunmuştur.

Öğrenciler WhatsApp vb. sosyal medya uygulamaları ile yaptıkları görüntülü ve sesli görüşmeleri de telefon görüşmesi olarak ifade etmeleriyle ilgisi bulunabilir. Bu bağlamda elde edilen sonuç ailelerin öğrencilerin cep telefonlarından internet kullanımını desteklediği yönündedir. Dolayısıyla internet üzerindeki faydalı içeriklere erişebilme bakımından öğrencilere kolaylık sağlamaktadır. Ancak internet üzerinde olumlu içerikler olduğu gibi oldukça fazla olumsuz içerik de bulunmaktadır. Eğer aileler öğrencilerin internet kullanımını bir şekilde denetlemiyor ve takip etmiyor ise bu öğrencilerin ilerleyen zamanlarda internet üzerinden olumsuz durumlar ile karşılaşabilmesi olasılığını artırabilir. Öğrencilerin cep telefonlarını öncelikle görüşme yapabilmek amacıyla kullandıkları görülmüştür. Cep telefonlarının ikincil kullanım amacı ise fotoğraf ve videolar çekmek olarak belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin yarısından fazlasının cep telefonunu oyun oynamak için kullandığı görülmüştür. Yine öğrencilerin bir kısmı da cep telefonlarını mesajlaşmak ve bilgiye ulaşmak amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca benzer, Cha ve Seo (2018) da yaptıkları çalışmada, ortaokul öğrencilerinin cep telefonunu kullanırken genellikle haberleşme ve internette gezinme amacı güttükleri, yine öğrencilerin azımsanamayacak bir bölümünün de cep telefonlarını oyun oynamak amacıyla kullandıklarını ortaya koymuşlardır.

2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamında elde edilen başka bir bulgu da öğrencilerin cep telefonu kullanım sürelerinin ölçekten aldıkları puanları ne ölçüde etkilediği yönündedir. Bu kapsamda çalışmada günde 4 saatten fazla cep telefonu kullanan öğrencilerin diğer kullanım sürelerinde bulunan öğrencilere oranla ölçekten daha fazla puan aldıkları görülmüştür. Bu bulgu öğrencilerin günde 4 saatten fazla cep telefonu kullanan öğrencilerin, cep telefonlarının olumsuz durumlarından oldukça fazla etkileneceği şeklinde yorumlanabilir. Bu kapsamda Çakır ve Oğuz (2017) tarafından yapılan çalışmada cep telefonunun kullanım süresinin arttıkça bağımlılık düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç da çalışmada elde edilen sonuçları desteklemektedir.

3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırma örnekleminin cinsiyeti ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre araştırma kapsamında ölçekten aldığı puanlar karşılaştırıldığında sınıf düzeyi ya da cinsiyet bağlamında anlamlı farklılıklar ile karşılaşmamıştır. Buna rağmen elde edilen ortalamalara bakıldığında kız öğrencilerin ölçekten daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir. Yılmaz, Şar ve Cihan (2015) tarafından yapılan çalışmada da kız öğrencilerin puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yine lise öğrencileri ile gerçekleştirilen başka bir çalışmada da kız öğrencilerin problemlili cep telefonu kullanımı düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha

fazla olduğu ortaya çıkarılmıştır (Doğan ve Tosun, 2016). Bu durum kız öğrencilerin cep telefonu kullanımı konusunda olumsuz durumlar ile karşılaşma olasılığının erkek öğrencilere oranla daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yine sınıf düzeyinde de bir yorum getirilecek olursa 4. Sınıf öğrencilerinin ölçekten daha fazla puan aldıkları ve cep telefonlarını daha problemler şeklinde kullandıkları söylenebilmektedir.

Yapılan araştırmada öğrencilerin cep telefonunu problemler şekilde kullanma düzeylerini etkileyen büyük faktörlerden biri olarak veli ile ilgili durumlar ele alınmıştır. Bu kapsamda iki adet değişken araştırmada söz konusu olmaktadır. Bunlardan ilki olan velinin öğrenim düzeyi değişkeni incelendiğinde; veli öğrenim düzeyi arttıkça (Hiç öğrenim görmemiş lisansüstü) öğrencilerin genel olarak problemler cep telefonu kullanım davranışı da artış göstermektedir şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda velilerin öğrenim düzeyi arttıkça teknoloji ile iç içe olma düzeyleri de artmakta bu da öğrencileri cep telefonu kullanımına yönlendirdiği görülmektedir.

Yine araştırmanın öğrenci velileri ile ilgili olan bir başka değişkeni de öğrencilerin velilerin cep telefonları hakkında bilgi sahibi olma düzeyleri ile, ölçekten alınan puanların karşılaştırılmasıdır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen bulgularda öğrenci velilerinin öğrencilerden daha fazla cep telefonu bilgisine sahip oldukları durumlarda, öğrencilerin problemler cep telefonu kullanımı durumları da artış gösterdiği görülmektedir. Problemler cep telefonu kullanımının yaygınlaşması üzerine, ilkökul seviyesindeki öğrencilerde bu durumunun düzeyi araştırılmıştır. Bu kapsamda özellikle cep telefonuna sahip olma yaşının oldukça düştüğü ve cep telefonundan internete bağlanma durumunun da neredeyse her öğrencide gerçekleştiği görülmüştür. Bu durumlar bile öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları riskleri bir kez daha göz önüne sermektedir. Bu kapsamda elbette ki ailelere büyük görev ve sorumluluk düşmekte, öğrencileri yani geleceğimizi cep telefonunun ve internetin olumsuz durumlarından korumak zarureti doğmaktadır. Ancak şöyle bir gerçek de vardır ki tek sorumluk aile üzerine atılmamalıdır. Eğitim mutlaka ki aile-okul-öğretmen çevresinde gerçekleşmekte ve bu doğrultuda öğrencilerin içinde bulunduğu risk durumuna karşı tüm eğitim paydaşları da elini taşın altına koyarak öğrenciler ile yakından ilgilenmelidir.

Daha önceden lise düzeyinde görülebilen cep telefonuna kullanımına ilişkin olumsuz etkiler; teknolojinin gelişmesi, yaygınlaşması ve gündelik hayatın bir parçası haline gelmesi ile günümüzde ilkökul seviyelerine kadar gelmiştir. Araştırmanın sonuçları göz önüne bulundurulduğunda eğitim-öğretim ve öğrenme-öğretme süreci bağlamında cep telefonu kullanımı incelendiğinde genel anlamda olumsuz durumlar ön plana çıkmaktadır. Ancak cep telefonu ve internetin kullanımında olumlu örnekler de yok değildir. İlkökul seviyesinde de öğrenme-öğretme sürecinde cep telefonu kullanımı ile ilgili olumlu durumlar ve süreçler öğretmenler tarafından uygulanabilir ve bu kapsamda problemler cep telefonu kullanımı düzeyinin azalacağı düşünülebilir. Araştırma kapsamında genel olarak problemler cep telefonu kullanımının yaygınlaşması üzerine, ilkökul seviyesindeki öğrencilerde bu durumunun düzeyi araştırılmıştır. Bu kapsamda özellikle cep telefonuna sahip olma yaşının oldukça düştüğü ve cep telefonundan internete bağlanma durumunun da neredeyse her öğrencide gerçekleştiği görülmüştür. Bu durumlar bile öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları riskleri bir kez daha göz önüne sermektedir.

Bu kapsamda elbette ki ailelere büyük görev ve sorumluluk düşmekte, öğrencileri yani geleceğimizi cep telefonunun ve internetin olumsuz durumlarından korumak zarureti doğmaktadır. Ancak şöyle bir gerçek de vardır ki tek sorumluk aile üzerine atılmamalıdır. Eğitim mutlaka ki aile-okul-öğretmen çevresinde gerçekleşmekte ve bu doğrultuda öğrencilerin içinde bulunduğu risk durumuna karşı tüm eğitim paydaşları da elini taşın altına koyarak öğrenciler ile yakından ilgilenmelidir. Daha önceden lise düzeyinde görülebilen cep telefonuna kullanımına ilişkin olumsuz etkiler; teknolojinin gelişmesi, yaygınlaşması ve gündelik hayatın bir parçası haline gelmesi ile günümüzde ilkökul seviyelerine kadar gelmiştir. Bu araştırma da bu durumu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Yukarıdaki bulgu ve sonuçlar ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Araştırmanın sonuçları göz önüne bulundurulduğunda eğitim-öğretim ve öğrenme-öğretme süreci bağlamında cep telefonu kullanımı incelendiğinde genel anlamda olumsuz durumlar ön plana çıkmaktadır. Ancak cep telefonu ve internetin kullanımında olumlu örnekler de yok değildir. İlkökul seviyesinde de öğrenme-öğretme sürecinde cep telefonu kullanımı ile ilgili olumlu durumlar ve süreçler öğretmenler tarafından uygulanabilir ve bu kapsamda problemler cep telefonu kullanımı düzeyinin azalacağı düşünülebilir.

2. Eğitim öğretim anlamında günümüzde cep telefonu genellikle öğrenciler açısından kötü sonuçlar doğurduğu söylenerek yasaklanma eğilimine gidilmektedir. Bu bağlamda yasaklamanın etkili bir çözüm yöntemi olup olmadığı da farklı bir araştırmanın konusu olacak biçimde bu araştırmadan elde edilen bulgular ile birleştirilerek farklı bir araştırma oluşturulabilir ve bize bir yol gösterici olabilir.
3. Araştırma kapsamında daha önceden ilgili literatürde problemlili cep telefonu kullanımının yarattığı olumsuz durumlar ortaya konmuştur. Bu olumsuz durumlar arasında netlessfobi, nomofobi gibi durumlar bulunmaktadır. İlkokul düzeyinde bu araştırmanın bulguları da incelendiğinde cep telefonunu problemlili denebilecek seviyede kullanmakta olan öğrenciler görülmüştür ve farklı bir araştırmada da bu durumlar ele alınarak öğrencilerin nomofobi, netlessfobi düzeyleri de belirlenebilir.
4. Cep telefonu günümüzde vazgeçilmez bir ihtiyaç haline gelmiştir. Evinden uzak bir okula çocuklarını gönderen aileler de elbette ki teknolojinin bu nimetinden faydalanmak isteyerek öğrencilerini çevresel olumsuz durumlardan korumak istemektedirler. Ancak çevresel olumsuz durumlardan korumak isterken çocuklarını internet ve cep telefonu ikileminde ne gibi olumsuz durumların beklediğinden de bihaber olabilirler. Bu kapsamda okullar ve rehberlik servisleri aileleri bu konuda bilgilendirici çalışmalar düzenleyebilir ve bu da ailelerin çocuklarının cep telefonu kullanımını düzenleme, kontrol etme davranışlarında etkili olabilir.
5. Son olarak medya okuryazarlığı ve yeni beceriler günümüzde oldukça fazla ele alınmaktadır. Ancak ülkemizde cep telefonu kullanımının geldiği boyut bu araştırma ile gün yüzüne çıkmıştır. Bu bağlamda eğitim-öğretim programları çerçevesinde ilkökul düzeyinde de teknoloji kullanımı, cep telefonu kullanımı, internet ve sosyal medya uygulamalarının kullanımı çerçevesinde dersler verilebilir. Bu kapsamda yapılacak uygulamaların özellikle ilkökul seviyesindeki öğrenciler açısından oldukça etkili bir temel oluşturacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ay, S. (2013). *İletişim araçları kullanımının yarattığı bağımlılığın sosyal izolasyon üzerindeki etkisi cep telefonu kullanıcıları üzerinde bir araştırma*, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, İdari Uzmanlık Tezi, İzmir.
- Belsey, B. (2006). Bullying. org: a learning journey. *Bulletin–Newfoundland and Labrador Teachers Association*, 49(4), 20.
- Bilim-Teknoloji, (2014). <https://www.bilim-teknoloji.com/cep-telefonunun-tarihsel-gelisimi-kronolojik/adresinden-erisilmistir>.
- Blanchard, A. L., & Henle, C. A. (2008). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 1067-1084.
- Cha, S. S., & Seo, B. K. (2018). Smartphone use and smartphone addiction in middle school students in Korea: Prevalence, social networking service, and game use. *Health psychology open*, 5(1) <https://doi.org/10.1177/2055102918755046>
- Comings, J. P. (1995). Literacy skill retention in adult students in developing countries. *International Journal of Educational Development*, 15(1), 37-45.
- Çakır, Ö., & Oğuz, E. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 418-429.
- Çetin, F. H., Pamuk, M., & Donmuş, V. (2015). Ergenlerde problemlili cep telefonu kullanımı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide internet bağımlılığının aracılık rolünün incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 22(1), 60-61.
- Doğan, U., & Tosun, N. İ. (2016). Lise öğrencilerinde problemlili akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. *Adıyaman üniversitesi sosyal Bilimler enstitüsü Dergisi*, 8(22), 99-128.
- Durak, H., & Seferoğlu, S. S. (2018). Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımları ve bağımlılığ düzeyleriyle ilgili unsurlar. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 1-23.
- Griffiths, M. D., & Dancaster, I. (1995). The effect of type A personality on physiological arousal while playing computer games. *Addictive behaviors*, 20(4), 543-548.
- Karasar, N. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Nobel. Ankara.
- Kim, D., Lee, Y., Lee, J., Nam, J. K., & Chung, Y. (2014). Development of Korean smartphone addiction proneness scale for youth. *PloS one*, 9(5).

- King, A. L. S., Valença, A. M., Silva, A. C. O., Baczynski, M. R., ve Nardi, A. E. (2013). Nomophobia: Dependency on virtual environments or social phobia?. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 140-144.
- Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: “Akıllı telefon (kolik)” üniversite gençliği. *Global Media Journal TR Sürümü*, 7 (14), 328-359.
- Lepp, A., Barkley, J. E., & Karpinski, A. C. (2015). The relationship between cell phone use and academic performance in a sample of US college students. *Sage Open*, 5(1), 2158244015573169.
- Mert, A., & Özdemir, G. (2018). Yalnızlık duygusunun akıllı telefon bağımlılığına etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 88-107.
- Park, Y. & Chen, JV (2007). Akıllı telefonun yenilikçi kullanımının kabulü ve benimsenmesi. *Endüstriyel Yönetim ve Veri Sistemleri*, 107 (9), 1349-1365.
- Shine, O., & Beak, S. (2013). The Influence of adolescents smart phone addiction on aggression. *Korean Review of Crisis and Emergency Management*, 9(11), 345-362.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., & Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4).
- Şata, M., Çelik, İ., Ertürk, Z., & Taş, U. E. (2016). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin (ATBÖ) Türk lise öğrencileri için uyarlama çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7(1), 156-169.
- Tarhan, T. (2013). *Ergenlerde depresyon düzeylerinin internet kullanım amaçları ve akademik başarı açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekin, C., Güneş, G., & Çolak, C. (2012). Cep telefonu problemleri kullanım (pu) ölçeğinin türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Medicine Science*, 3(3), 1361-1381.
- Türen, U., Erdem, H., & Kalkın, G. (2017). Mobil telefon yoksunluğu korkusu (nomofobi) yayılımı: Türkiye'den üniversite öğrencileri ve kamu çalışanları örnekleme. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1).
- Yıldırım, S., & Kişioğlu, A. N. (2018). Teknolojinin getirdiği yeni hastalıklar: nomofobi, netlessfobi, fomo. *Medical Journal of Suleyman Demirel University*, 25(4).
- Yılmaz, G., Şar, A. H., ve Civan, S. (2015). Ergenlerde mobil telefon bağımlılığı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(2), 20-37.